

Våga tala konst!

Världen och den vardag vi lever, är en rörig, motsägelsefull tillvaro. För oss begripliga och obegripliga kulturer möts och konkurrerar om både utrymme och uppmärksamhet. Konsten skärper våra sinnen. I tankar och handlingar tar alla dessa intryck form. De avkräver oss ställningstaganden. Kulturpolitiken är ett redskap och ska synliggöra visioner för vårt framtida samhälle i ett globalt sammanhang. För kulturell utveckling har vi alla ett ansvar men vad gör våra politiker?

Kultur är det vi lever, vårt gemensamma fundament och vår samhällseliga överenskommelse. I vår kultur finns det vi kallar konst. Konst utvidgar de kulturella normer, språk och regelverk som samhället omfattar och erbjuder ett förhållningssätt till levandet, som politisk kraft och en kärleksfull omsorg om människan. Konsten kan vara en mötesplats för det som utvecklar det demokratiska rummet genom att ge individen röst, i skolan, på jobbet, i vardagens skilda rum. Konst kan vara aktion, immateriell förlustelse eller materialiserad galenskap, underhållning, umgänge och social interaktion. Konsten avgränsas mot andra kulturella uttryck genom att påstå sig vara och accepteras som just konst. Genom konsten kan vi uppnå en balans mellan det irrationella och det rationella i våra liv och ge oss de mellanrum vi behöver för reflektion och eftertanke, oavsett ålder, kön och social tillhörighet. Det är politiken som ska skapa förutsättningar för detta.

Konst utvecklar också vår definition av kunskap till att omfatta även den kroppsliga/praktiska erfarenheten som meningsbildande, en tillit till en annan form av vetande och därmed ett utvecklat språkbegrepp. När t.ex. skolan degraderar de estetiska ämnena, fråntar vi den yngre generationen en viktig del av sin kulturella och språkliga utveckling. Vi fråntar dem en viktig källa till kunskap om såväl historia som samtid och förmågan att utveckla sin förståelse av samtiden bortom ordet. De lär sig att konst är oviktigt just genom att vara frånvarande.

I skolan läggs grunden för den kunskapssyn som ska ge oss förutsättningar att förstå våra skilda förmågor, intressen, motivationer och möjligheter. Utbildning och tillit till de komplexa värden som följer med levande och lärande, skapar förutsättningar att utvecklas till bildade människor. De estetiska ämnena och konstens närvaro som både

konst och lärandeformer måste säkras inom den skola som når alla barn. Vi måste agera och slå vakt om de värden som är grunden för våra framgångar: vårt starka demokratiska fundament och relativa jämlikhet. Vi vill ju både ha förmåga att förstå och att kunna förändra det som upplevs fel eller otillfredsställande, att kunna ge förslag till framåttrörelse istället för att fastna i symptombeskrivningar. Oavsett om vi drivs av rädsla, fruktan, skuld, hunger eller av t.ex. lust och passion, behöver vi de insikter och kunskaper som kan göra våra drivkrafter begripliga. Kulturpolitik styr detta mer än skol- och utbildningspolitik. Varför talar ingen om detta i valrörelsen? Att vi idag har en kulturpolitik som i stort sett endast är en bidragspolitik, utarmar förutsättningarna för den bildning vi behöver som kulturella varelser i ett demokratiskt samhälle.

Det politiska spelet om våra liv är högt. Stora risker tas när både satsningar och nedskärningar i den kulturella välfärden görs utan redovisad målbild. Upplevd godtycklighet sår split och gör oss osäkra. Osäkerhet är farlig. Rädda gör vi lätt misstag. Vill vi ha ett samhälle med kreativa, innovativa, starka medborgare som förmår tillämpa och använda sin kreativitet, så krävs nyfikenhet och tillit till våra gemensamma åtaganden. Det syns vad man tänker, det syns vad man gör. Det vi gör i handling, i rörelse, påverkar alltid mer än vad vi säger men tanken styr, medveten eller omedveten. Det krävs en bred kunskapssyn och konstens närvaro. Dessutom krävs ett politiskt ledarskap som visar på möjligheter och avväpnar den och det som motverkar utveckling.

Vi måste vända den politiska hierarkin. Jag vill att politiker inte bara sätter överlevnad och materiellt välstånd i fokus utan ser ett gott kulturellt klimat som det mest åtråvärda för en långsiktig och hållbar utveckling. Kulturpolitiker ska vara modiga, fantasirika och kunniga nog att stå upp för konstens betydelse för samhällelig utveckling, vikten av konstnärers och forskares kreativa arbete, av entreprenörer och andra innovativa människors arbete och se varje medborgare som kulturskapande. För detta behöver vi politiker som välkomnar den kritik, ifrågasättande och provokation som tvingar tanke och handling ut i nya utmaningar.

Vi behöver en kulturpolitik som sätter människan i centrum och behandlar frågor som utvecklar vårt gemensamma kulturella sammanhang och våra diversifierade

konstnärliga och kulturella uttryck - som både upplevelser, lärandeformer och kunskapskällor. En människa måste kunna lyssna, se, känna, veta och intuitivt förstå hur hon bäst kan uttrycka sitt sammanhang, föra dialog och verka proaktivt. En människa måste veta en del om förlåtande och om att vara sin historia och sin framtid på en och samma gång, veta vad som krävs för att leva livet framlänges.

Den viktigaste kulturpolitiska frågan inför valet är att vända fokus från småskaliga, trångsynta sakfrågor till strategier för kulturell och samhällelig utveckling, tala om konstens roll som närande och utifrån denna argumentation skapa förutsättningar för den spets som ska bana väg för bredd och inkluderande deltagande. En god, värdig människosyn med gott om rum för nyfikenhet och kreativitet, gör det möjligt att utvecklas som bildade människor. Om vi ska kunna leva trygga i förvissning om att vi inte vet vad som ska komma, men ändå är beredda, måste vi föreställa oss alternativen till det som nu är, ställa krav och agera. Valet närmar sig. Vem vågar tala konst?

Efva Lilja, konstnär